

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1990-1991

3 JANUARI 1991

ONTWERP VAN DECREET

**houdende goedkeuring van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind,
aangenomen te New York op 20 november 1989**

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN.

HISTORIEK

De belangstelling van de internationale gemeenschap voor de rechten van het kind dateert reeds van vóór de oprichting der Verenigde Naties. In 1924 keurde de toenmalige Volkenbond de „Verklaring van Genève” goed, die vijf basisprincipes behelsde met het oog op de bescherming en het welzijn van het kind.

Van bij haar ontstaan maakte de Organisatie der Verenigde Naties (VN) er werk van om deze Verklaring van Genève verder uit te werken tot een soort „Handvest” dat een reeks nieuwe ideeën betreffende het welzijn van het kind zou omvatten. De werkzaamheden in dit universeel forum leidden tot de goedkeuring door de Algemene Vergadering der VN, op 20 november 1959, van de „Verklaring van de Rechten van het Kind”, waarbij tien grote principes werden vooropgesteld ter bescherming van het kind. Aangezien het om een beginselverklaring ging was deze, per definitie, niet rechtstreeks toepasselijk in de Lidstaten. De realisatie ervan vereiste specifieke reglementeringen, wat voor sommige van die principes, gezien hun algemeenheid niet zo evident was (zoals bijvoorbeeld voor het zesde beginsel dat stelt dat „het kind liefde en begrip nodig heeft voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn persoonlijkheid”).

In 1978, op de vooravond van het Internationaal Jaar van het Kind, deed Polen het voorstel om die Verklaring om te zetten in een juridisch bindend instrument, onder vorm van een internationaal verdrag. Daartoe werd binnen de schoot van de VN-Commissie voor de Rechten van de Mens een werkgroep opgericht die openstond voor de vertegenwoordigers van de Regeringen, van verscheidene gespecialiseerde instellingen en organismen van de VN evenals van verscheidene niet-gouvernementele organisaties.

Na jarenlange onderhandelingen werd het ontwerpverdrag begin 1989 goedgekeurd door de Commissie voor de Rechten van de Mens. Op 20 november 1989 tenslotte keurde de Algemene Vergadering zonder stemming resolutie 44/25 goed waarbij het „Internationaal Verdrag betreffende de Rechten van het Kind” werd aangenomen en opengesteld voor ondertekening, bekrachtiging en toetreding. De ondertekeningsceremonie vond plaats te New York op 26 januari 1990. Op die dag gingen éénenzestig Staten waaronder België over tot ondertekening van het verdrag. Dit laatste is in werking getreden op 2 september 1990, één maand nadat het door twintig verdragsluitende Staten werd bekrachtigd.

Op dit ogenblik hebben de volgende Staten hun bekrachtigings- of toetredingsoorkonde (T) neergelegd :

Ghana, Vietnam, Ecuador, Heilige Stoel, Belize, Guatemala, Sierra Leone, Bolivia, Zweden, Mongolië, Egypte, El Salvador, Guinea (T), St. Kitts en Nevis, Mauritius (T), Kenia, Senegal, Bhutan, Togo, Bangladesh, Benin, Soedan, Frankrijk, Gambia, Honduras, Chili, U.S.S.R., Oeganda, Guinea Bissau, Costa Rica, Filippijnen, Burkina Faso, Peru, Indonesië, Seychellen (T) , Zimbabwe, Venezuela, Nepal, Mali, Korea (Dem. Volksrep.), Mexico, Portugal, Brazilië, Paraguay, Zaïre, Roemenië, Malta, Namibië, Niger, Witrusland, Tjaad, Barbados, DDR.

In het volle besef dat de menselijke persoon gedurende zijn kinderjaren bijzonder kwetsbaar is, heeft België actief deelgenomen aan de VN-werkzaamheden die geleid hebben tot de opstelling van de verdragstekst. Door aanhoudend zijn medewerking te verlenen aan de experten-werkgroep heeft België aldus uitdrukking willen geven aan het belang dat het hechtte aan de uitwerking van een internationaal instrument dat binnen het algemene kader van de mensenrechten specifieke bescherming zou verlenen aan het kind.

Gedurende het gehele verloop der werkzaamheden hebben de vertegenwoordigers van ons land er ook voor geijverd dat dit instrument zo veel mogelijk concrete en aanvullende rechtsregels zou bevatten en geenszins afbreuk zou doen aan het fundamenteel en universeel karakter van de reeds bestaande en gecodificeerde mensenrechten, die normaal algemeen geldend zijn voor iedere menselijke persoon, ongeacht de leeftijd. Zo heeft ons land zich samen met een aantal andere Staten, tot het laatste ogenblik ingezet om in het artikel over de bescherming van kinderen in gewapende conflicten, de reeds verleende bescherming in het internationaal humanitair recht, zo veel mogelijk veilig te stellen.

ALGEMENE BESCHOUWINGEN

Vooreerst dient onderstreept te worden dat dit verdrag zich inschrijft in een reeds bestaand geheel van internationale normen ter erkenning en bescherming van de mensenrechten.

Dit betekent dus ook dat, met het oog op de interpretatie en de toepassing van dit verdrag, een hele reeks bepalingen dienen samengelezen te worden met overeenstemmende of aansluitende bepalingen uit andere mensenrechtenverdragen die België onderschreven heeft, en in het bijzonder :

- de twee VN-Pakten uit 1966, het ene inzake burgerrechten en politieke rechten (afgekort BUPO-verdrag), het andere inzake economische, sociale en culturele rechten (afgekort ECOSOCULT-verdrag) ;

- het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (afgekort EVRM), uit 1950.

Deze verdragen werden door België bekrachtigd.

Tweede algemene opmerking : de globalisering van verschillende internationale rechtsnormen met betrekking tot de bescherming van kinderen in één instrument heeft van dit verdrag een nogal complex geheel gemaakt. Deze complexiteit manifesteert zich op drieërlei wijze : zowel met betrekking tot de rechthebbenden als wat de aard van de rechten betreft, evenals op het vlak van de natuur der verplichtingen voor de verdragsluitende Staten.

Wat de rechthebbenden betreft dient opgemerkt dat men met een relatief heterogene groep te maken heeft. Het is een feit dat alle bepalingen van dit verdrag niet of althans niet op dezelfde manier, van toepassing zijn zowel op baby's van één jaar als op jongeren van zeventien jaar bijvoorbeeld. De verdragstekst speelt trouwens in op de noodzaak om leeftijdsverschillen in acht te nemen, door telkens waar nodig aangepaste formuleringen te gebruiken, die verwijzen naar de ontwikkeling van de mogelijkheden van het kind (artikels 5, 14 en 28) of naar het onderscheidingsvermogen of naar de graad van maturiteit van het kind (artikel 12). Ook hanteren een aantal artikels uitdrukkelijk het criterium van de leeftijd (onder meer de artikels 31, 32, 37, 38 en 40). Andere artikels gebruiken dan weer synoniemen voor de omschrijving van het begrip kind, zoals bijvoorbeeld de uitdrukking „zuigelingen” (in artikel 24).

Bij het onderzoek van de bepalingen van dit verdrag mag ook niet uit het oog verloren worden dat de Belgische wet de burgerlijke meerderjarigheid op 18 jaar heeft vastgesteld en dat bijgevolg de kinderen, die het voorwerp van dit verdrag uitmaken, slechts beperkte juridische bekwaamheid bezitten.

Vervolgens moet onderstreept worden dat dit verdrag, niet alleen rechten toekent aan de kinderen doch ook aan de ouders (of in bepaalde culturen aan de familie of de gemeenschap), aan de wettelijke voogden of aan alle andere personen die wettelijk verantwoordelijk zijn. Dit is onder meer het geval in de artikels 5, 9, 14 en 24. Die rechten worden hen toegekend als corrolarium voor de bijzondere verantwoordelijkheden die deze personen ten opzichte van het kind bezitten. Het basisprincipe dat daarbij als maatstaf geldt is het „hoger belang van het kind”, een beginsel dat trouwens als leidraad dient voor het gehele verdrag. Dit principe wordt als algemene regel vooropgesteld in artikel 3 en wordt verder nog meerdere malen specifiek in herinnering gebracht in het kader van de bepalingen betreffende de niet-scheiding van kind en ouders (artikel 9), de opvoeding van het kind (artikel 18), de adoptie (artikel 21), de vrijheidsberoving (artikel 37) en de strafrechtelijke procedure (artikel 40).

Wat de aard van de rechten betreft, worden in dit verdrag verschillende categorieën van mensenrechten onder de gemeenschappelijke noemer van „rechten van het kind” opge-

nomen. Aldus hernemen en ontwikkelen de verdragsartikels, zonder logische volgorde, zowel burgerrechten als economische, sociale en culturele rechten. Politieke rechten daarentegen vindt men niet terug, omdat deze in beginsel voor kinderen niet relevant zijn, gezien hun status van minderjarige.

Tot nu toe maakten deze onderscheiden categorieën van rechten het voorwerp uit van afzonderlijke instrumenten, dit omwille van de verschillende juridische techniek die de Staten dienen aan te wenden voor de realisatie van die rechten. De opname hier van onderscheiden categorieën van rechten in éénzelfde instrument brengt met zich mede dat de formulering van de rechten dan ook verschillend is. Bepaalde artikels bevestigen een recht als dusdanig in duidelijke en rechtstreeks toepasselijke termen, andere artikels geven het in meer onrechtstreekse bewoordingen weer, via de tussenstap van de verplichting voor de Staat om het betrokken recht te erkennen, te eerbiedigen, te verzekeren of te waarborgen, terwijl nog andere artikels het desbetreffend recht eerder als een te verwezenlijken doel vooropstellen.

Hieruit volgt dat de natuur der verplichtingen voor de verdragsluitende Staten eveneens verschillend is van artikel tot artikel. Het enige algemeen beginsel dat ter zake van toepassing is, is de verbintenis die de Staten in artikel 4 aangaan om de nodige maatregelen te treffen teneinde de erkende rechten te laten gelden.

Tenslotte dient te worden onderstreept dat dit verdrag de vrucht is van tien jaar voorbereidende werkzaamheden in de schoot van een VN-werkgroep die openstond voor alle landen. Als dusdanig vormt dit instrument dus het resultaat van intense en moeizame onderhandelingen tussen vertegenwoordigers van uiteenlopende politieke, filosofische, religieuze en juridische systemen. Derhalve dient er rekening mee gehouden dat vele van de verdragsartikels compromis teksten zijn.

Sinds de Staatshervorming, behoren de materies die door het verdrag inzake de rechten van het kind geregeld worden zowel tot de bevoegdheid van de nationale wetgever als tot deze van de Gemeenschappen. Daarom werd de instemmingsprocedure voor de Vlaamse Raad ingeleid.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Het verdrag bevat, naast de preambule, drie delen :

Het eerste deel (artikels 1 tot 41) : bevat de definitie van het kind, bepaalt in welke mate de Staten zich verbinden en omschrijft de inhoud der erkende rechten ;

Het tweede deel (artikels 42 tot 45) behandelt de verspreiding van de verdragstekst en het controlemechanisme ;

Het derde deel (artikels 46 tot 54) bevat de gebruikelijke slotbepalingen.

Preambule

De preambule bevat, naar gewoonte een aantal algemene beschouwingen die de aanneming van het verdrag motiveren en de filosofische en juridische grondslag vormen waarop het verdrag wordt opgebouwd. Aldus bevat zij verwijzingen naar

verschillende internationale juridische instrumenten in het domein der mensenrechten.

Opmerkelijk in dit verband is het citeren in de negende paragraaf van de preambule van een welbepaalde passus uit de Verklaring van de Rechten van het Kind uit 1959. Deze verwijzing is de vrucht van een compromis dat zelf voortvloeide uit de moeilijkheden die de onderhandelaars ondervonden hebben bij het zoeken naar een unaniem aanvaarde definitie die, in het verdrag zelf, de begrenzing „a quo” van de notie „kind” zou hebben vastgelegd. De opname van deze passus werd echter wel gekoppeld aan twee elementen. Vooreerst werd de geciteerde zinsnede tussen aanhalingstekens geplaatst, iets wat ongebruikelijk is en waardoor de indruk wordt gewekt dat de betrokken tekst niet onvoorwaardelijk wordt opgenomen in deze preambule. Vervolgens werd, zoals blijkt uit de voorbereidende werkzaamheden van het verdrag, de betrokken paragraaf door de werkgroep slechts goedgekeurd mits een interpretatieve verklaring van de voorzitter ervan, uit naam van die groep. Volgens deze verklaring wenste de werkgroep, door de aanneming van die paragraaf in de preambule, niet vooruit te lopen op de interpretatie door de verdragsluitende Staten van artikel 1 (definitie van het kind) of van welke andere bepaling ook van het verdrag.

De preambule onderstreept verder nog dat dient rekening gehouden te worden met de culturele waarden en tradities, eigen aan iedere maatschappij en dat op wereldvlak de levensomstandigheden van het kind dienen verbeterd te worden door ontwikkelingssamenwerking.

Eerste deel (artikels 1 tot 41)

Artikel 1 bevat, voor dit verdrag, de definitie van de term „kind”.

In de loop van de discussies voorafgaand aan het artikel 1, is de problematiek van de rechtspositie van het ongeborn kind meermaals ter sprake gekomen. Gezien de grote diversiteit van bestaande rechtssystemen op dit vlak is een consensus ter zake echter onmogelijk gebleken. Het compromis dat tenslotte bereikt werd, bestaat erin dat de definitie van het begrip „kind” geen enkele precisering bevat wat de aanvang ervan betreft, doch enkel naar boven toe een nauwkeurig criterium bevat. Als „kind” wordt beschouwd ieder menselijk wezen tot 18 jaar, tenzij de nationale wetgeving de meerderjarigheid vóór die leeftijd invoert.

In België werd de leeftijd waarop men burgerlijk meerderjarig wordt, door de wet van 19.01.1990 (BS 30.01.90) verlaagd tot 18 jaar.

Artikel 2 bevat het niet-discriminatiebeginsel, wat een gebruikelijke clause is in mensenrechtenverdragen. De bedoeling van deze bepaling is dus het uitbannen van willekeurig gedrag. Dit neemt niet weg dat verschillen in behandeling, voor zover die gebaseerd zouden zijn op wettige en objectieve overwegingen, niet tegenstrijdig zijn met het algemeen beginsel van niet-discriminatie.

Opvallend is dat in de lijst van criteria, op basis waarvan niet gediscrimineerd mag worden nu ook de (lichamelijke of geestelijke) handicap van het kind uitdrukkelijk wordt opgenomen. Bovendien gelden de opgesomde criteria niet enkel met betrekking tot het kind zelf doch eveneens met betrekking tot zijn ouders of wettelijke vertegenwoordigers. Dit is het logisch gevolg van de bijzondere afhankelijkheid waarin het kind zich ten opzichte van deze personen bevindt. Daarentegen zijn de criteria waarvan sprake in het tweede lid van

dit artikel, en die gehanteerd worden met betrekking tot de maatregelen die de Staten dienen te nemen om het kind ook daadwerkelijk te beschermen tegen discriminatie of sanctiëring, enkel van toepassing op de ouders, op de wettelijke vertegenwoordigers of op leden van zijn familie. De reden hiervoor is dat men niet wou raken aan het recht van de ouders of van de andere personen die gezag uitoefenen over het kind om dit laatste eventueel te straffen voor wat het zegt of doet.

Tenslotte weze eraan herinnerd dat met betrekking tot het verbod tot discriminatie op basis van de nationale afkomst, de Belgische Regering ter gelegenheid van de ratificatie van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, waar in artikel 2 een gelijkaardige bepaling voorkomt, een interpretatieve verklaring heeft afgelegd waarbij deze bepaling werd uitgelegd „als niet noodzakelijk de verplichting inhoudend aan vreemdelingen dezelfde rechten als aan eigen onderdanen te waarborgen”.

De Belgische Regering overweegt om ter gelegenheid van de ratificatie van dit verdrag, met betrekking tot het artikel 2 te verwijzen naar voornoemde interpretatieve verklaring.

Artikel 3 bepaalt als algemene regel dat het hoger belang van het kind één der voornaamste overwegingen moet zijn bij het nemen van om het even welke beslissing betreffende het kind. Het verdrag bevat verder geen enkele nadere precisering van wat onder „hoger belang van het kind” moet worden verstaan. Tenslotte zal dit, in geval van betwisting door de rechter worden uitgemaakt, in functie van het ter zake toepasselijk nationaal of internationaal recht. In dat verband weze eraan herinnerd dat dergelijk criterium ook weer te vinden is in onze nationale wetgeving onder andere in de artikels 343 tot 370 van het BW.

Artikel 4 bepaalt dat de verdragsluitende Staten zich verbinden om de in het verdrag erkende rechten te verwezenlijken door het treffen van de nodige maatregelen. Het verdrag stelt geen tijdslimiet vast voor het nemen van die maatregelen. Nochtans is het nuttig in dit verband te verwijzen naar het artikel 44 waarbij van de verdragsluitende Staten geëist wordt dat zij regelmatig verslag uitbrengen aan de VN over de maatregelen die ze genomen hebben ter uitvoering van hun verplichtingen. Zo'n eerste verslag wordt reeds ingewacht twee jaar na de inwerkingtreding van het verdrag voor de betrokken Staat.

Er dient eveneens opgemerkt dat, wat de economische, sociale en culturele rechten betreft, de noodzakelijke uitvoeringsmaatregelen slechts dienen genomen binnen de perken van de middelen waarover iedere Staat beschikt. Deze zinsnede is geenszins bedoeld als ontsnappingsclausule doch houdt rekening met het feit dat het verdrag een universele draagwijdte moet hebben. Voor de Staten die met ontwikkelingsmoeilijkheden te kampen hebben wordt een beroep op internationale samenwerking vooropgesteld.

Artikel 5 erkent het ouderlijk gezag. Het legt de Staten de verplichting op om bij de erkenning van de rechten van het kind ook voldoende rekening te houden met het gezag dat toegekend is aan de ouders, aan de voogden of aan de andere personen die verantwoordelijkheid dragen voor het kind. Het zijn de in dit artikel opgesomde personen die in de eerste plaats verantwoordelijk zijn voor de begeleiding van het kind bij het uitoefenen van zijn rechten.

Artikel 6 waarborgt het inherent recht op leven van ieder kind. Dit recht wordt reeds gewaarborgd door het corresponderend artikel 6 van het BUPO-Verdrag en het artikel 2 van het EVRM waarmee dit artikel moet worden samengelezen.

Voor de inhoud en interpretatie van dit recht verwijst de Executieve dan ook naar de goedkeuringswetten betreffende deze twee akten waaruit blijkt dat de betekenis van dit recht neerkomt op bescherming tegen willekeurige levensberoving. Het tweede lid van dit artikel verruimt echter de traditionele betekenis van het recht op leven dat nu niet alleen aanleiding geeft tot een onthoudings- en beteugelingsplicht van de Staat, doch eveneens positieve acties van de overheid impliceert, onder meer met het oog op het reduceren van de kindersterfte en het verhogen van de levensverwachting.

De artikels 7 en 8 betreffen de identiteit van het kind. Daartoe herneemt artikel 7 verscheidene bepalingen uit het BUPO-Verdrag. Daaraan wordt nu ook het recht toegevoegd zijn ouders te kennen en het recht om door hen te worden opgevoed. De uitdrukking „in de mate van het mogelijke” geeft het niet-absoluut karakter van die twee rechten weer. Men dient inderdaad rekening te houden met gevallen waarbij de ouders onbekend zijn of met situaties waarin de ouders uit hun ouderlijk gezag ontzet werden. Zulke situaties dienen door de wet geregeld te worden.

De artikels 9, 10 en 11, die tot doel hebben de samenhang van het gezin te beschermen, behoren tot die bepalingen die in vergelijking met reeds bestaande mensenrechtenverdragen, specifieke rechten voor kinderen invoeren. Uitgangsprincipe bij deze drie artikels zijn de algemene beginselen uit de preambule die stellen dat het gezin het basiselement is van de maatschappij en dat het kind voor de evenwichtige ontplooiing van zijn persoonlijkheid, in een familiekring moet kunnen opgroeien waar geluk, liefde en begrip heersen.

Artikel 9 stelt dan ook het verbod in om een kind te scheiden van zijn ouders tegen de wil in van deze laatste. Dit is enkel toegelaten indien de bevoegde overheden oordelen dat dergelijke scheiding nodig is voor het hoger belang van het kind, zoals in geval van mishandeling bijvoorbeeld. Telkens tot zulk een scheiding wordt besloten dienen vooraf alle betrokken partijen gehoord te worden en moet nadien de mogelijkheid tot regelmatig en persoonlijk contact tussen kind en ouders gewaarborgd blijven, ten ware dit laatste zelf weerom tegen de belangen van het kind zou indruisen.

Terwijl artikel 9 gevallen van scheiding behandelt binnen éénzelfde land, handelt artikel 10 over gevallen van scheiding waarbij verschillende landen betrokken zijn. In zulke gevallen zullen de verdragsluitende Staten het vrij verkeer van personen over de landsgrenzen heen moeten vergemakkelijken met het oog op familiale hereniging of op rechtstreeks en persoonlijk contact tussen kind en ouders. De aanneming van dit artikel in de bevoegde VN-werkgroep werd begeleid door een verklaring van de voorzitter van de werkgroep, weergegeven in het eindrapport, waarbij gesteld werd dat dit artikel het algemeen recht van de Staat om zijn eigen immigratiewetgeving toe te passen niet kan aantasten, voor zover die in overeenstemming is met de geldende internationale verplichtingen. In België wordt deze materie geregeld door de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen.

Artikel 11 verwijst naar de problemen die zich kunnen stellen in geval dat één der ouders zijn kinderen naar het buitenland ontvoert wat hetzij in tegenspraak is met het wettelijk toegekende gezag aan beide ouders, hetzij afbreuk doet aan een door de rechtbank erkend hoederecht. Dit leidt doorgaans tot dramatische situaties, waarbij in feite aan de betrokken kinderen hun fundamenteel recht ontnomen wordt om regelmatige contacten te hebben met hun beide ouders. Daarom legt dit artikel de verdragsluitende Staten op om

maatregelen te treffen teneinde dergelijke situaties te bestrijden, onder andere door het afsluiten van of toetreden tot internationale akkoorden.

In dat verband past het te laten opmerken dat België partij is bij het „Europees Verdrag betreffende de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake het gezag over kinderen en betreffende het herstel van het gezag over kinderen”, van 20 mei 1980.

De artikels 12 tot en met 17 herbevestigen enkele fundamentele rechten en vrijheden. Het gaat meer bepaald om de vrijheid van mening en meningsuiting, de vrijheid van denken, geweten en godsdienst, de vrijheid van vereniging en vreedzame vergadering, de bescherming tegen willekeurige of onwettige inmenging in het privéleven, het gezinsleven, de woonst of de briefwisseling en tenslotte de bescherming tegen aantasting van de eer of de goede naam. Deze rechten en vrijheden werden alle reeds eerder erkend door het BUPO-verdrag evenals door het EVRM en het spreekt vanzelf dat die twee internationale instrumenten evenzeer van toepassing zijn op het kind. Nochtans hebben de auteurs van dit verdrag het nuttig geacht om die lijst van rechten in deze context te hernemen. Opmerkelijk daarbij is dat bij de omschrijving ervan enkele aanvullende bepalingen werden opgenomen die de uitoefening van die rechten en vrijheden aanpassen aan de hoedanigheid van het kind. Aldus zal ter dege rekening moeten gehouden worden met het onderscheidingsvermogen, de leeftijd en de graad van volwassenheid van het kind. Tevens zullen de bepalingen betreffende de uitoefening van het ouderlijk gezag ten volle blijven gelden. Het artikel 16 bijvoorbeeld betreffende het verbod tot onwettige inmenging in onder meer het privéleven en de briefwisseling van het kind, zal dan ook geen afbreuk kunnen doen aan het recht van de ouders om een zekere controle uit te oefenen op het privéleven van de minderjarige.

Zoals dat ook het geval is in het BUPO-verdrag en het EVRM kunnen deze vrijheden, omwille van welbepaalde, in de artikels opgesomde en wettelijk geregelde motieven beperkt worden. Enkele van die motieven zijn bijvoorbeeld de openbare orde en de goede zeden of nog de volksgezondheid. In verband met deze gebruikelijke restricties past het in herinnering te brengen dat België ter gelegenheid van de ratificatie van het BUPO-verdrag in 1986, een interpretatieve verklaring heeft afgelegd. In deze verklaring werd gesteld dat de bepalingen uit dat verdrag, die betrekking hebben op de vrijheid van meningsuiting, van vereniging en van vreedzame vergadering, in België van toepassing zouden zijn in het kader van de bepalingen en beperkingen die in de artikels 10 en 11 van het EVRM worden opgesomd of toegestaan. Teneinde ter zake een samenhangende interpretatie te verzekeren van de overeenstemmende bepalingen uit het BUPO-verdrag, het EVRM en dit verdrag, overweegt de nationale Regering een gelijkaardige interpretatieve verklaring neer te leggen met betrekking tot de artikels 13 (vrije meningsuiting) en 15 (vrijheid van vereniging en vreedzame vergadering) van dit verdrag.

De Belgische wetgeving met betrekking tot de bescherming van het kind is reeds in grote mate conform met de bepalingen uit de artikels 12 tot 17. Nochtans zal de bescherming van de belangen van het kind nog kunnen verbeterd worden in het kader van de door dit Verdrag gehanteerde principes. Dit is bijvoorbeeld het geval voor het principe uit het tweede lid van artikel 12 dat stelt dat in het kader van de vrije meningsuiting het kind zelf dient gehoord te worden in iedere gerechtelijke of administratieve procedure waarbij het be-

trokken is. Teneinde aan deze bepaling tegemoet te komen zal de huidige Belgische wetgeving op het vlak van echtscheiding door onderlinge toestemming dienen aangepast te worden. Ingevolge de welbepaalde procedure voor deze vorm van echtscheiding ontsnapt de toekenning van hoede- en bezoekrecht aan iedere controle van het openbaar ministerie en van de rechter. Laatstgenoemde kan de overeenkomst die de scheidende echtgenoten daaromtrent afgesloten hebben slechts bekrachtigen, zonder dat hem de mogelijkheid wordt geboden die overeenkomst te wijzigen en in dat verband de mening van het kind te horen. Die mogelijkheid bestaat wel in het kader van de andere echtscheidingsprocedures.

Het artikel 14, dat onder andere de vrijheid van godsdienst herbevestigt, gaat echter minder ver dan de overeenstemmende artikels 18 van het BUPO-Verdrag en 9 van het EVRM, die beide de vrijheid van keuze van godsdienst bevatten. Pogingen om deze keuze-mogelijkheid ook expliciet op te nemen in dit verdrag faalden wegens verzet van bepaalde delegaties. Derhalve overweegt de nationale Regering om ter gelegenheid van de ratificatie een interpretatieve verklaring af te leggen waaruit zou blijken dat de vrijheid van godsdienst van het kind overeenkomstig de geldende bepalingen van het EVRM, eveneens de vrijheid impliceert om zijn godsdienst te kiezen of om van godsdienst te veranderen.

Artikel 18 bevat weerom één van de sleutelbepalingen van dit verdrag. Het legt de basisverantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind bij de ouders (of hun wettelijke vervangers). Deze laatsten dienen die verantwoordelijkheid gemeenschappelijk uit te oefenen en in het belang van het kind. De Staat moet dit principe eerbiedigen en een substitutie van de ouders door de Staat wordt bijgevolg afgewezen. Nochtans dienen de verdragsluitende Staten de ouders wel behulpzaam te zijn bij hun opvoedende taak en desgevallend de nodige instellingen en diensten te voorzien (zoals bijvoorbeeld kinderopvang).

De artikels 19 tot 23 behandelen een aantal bijzondere aspecten van de bescherming van het kind en zijn derhalve weerom specifiek voor dit Verdrag.

Ingevolge artikel 19 dient het kind beschermd tegen iedere vorm van mishandeling of verwaarlozing. De verdragsluitende Staten zullen daartoe niet alleen een preventiebeleid dienen uit te werken doch eveneens moeten voorzien in passende procedures voor gerechtelijke interventie. De Belgische wetgeving komt reeds grotendeels tegemoet aan deze bezorgdheden. Toch past het hier te laten opmerken dat, bij een globale herziening van het medisch beroepsgeheim, onderzocht zal worden in hoeverre een specifieke regeling moet getroffen worden om de aangifte van gevallen van kindermishandeling te vergemakkelijken.

De artikels 20 en 21 strekken ertoe in een vervangende bescherming te voorzien wanneer het kind aan zijn familiaal milieu onttrokken wordt. Het artikel 20 somt verschillende vormen van vervangingsbescherming op en geeft criteria voor de keuze ertussen. Gezien het universeel karakter van het verdrag wordt hier ook verwezen naar een typische rechtsfiguur van islamitisch recht, „de Kafalah”. Tenslotte dient onderstreept dat de plaatsing in een instelling slechts als laatste oplossing, en enkel indien werkelijk nodig, dient gehanteerd te worden. Het artikel 21 gaat dieper in op de adoptie en geeft precieze regels voor het waarborgen van de ernst der procedures.

De artikels 22 en 23 handelen over bijzondere categorieën van kinderen : het eerste over vluchtelingen en asielzoekers, het tweede over de minder-validen. Wat de eerste categorie

betreft, dient de bescherming erop gericht te zijn om vóór alles de hereniging van de familie te bewerkstelligen. Bij de tweede categorie van rechthebbenden, die dubbel kwetsbaar zijn, vooreerst als kind en daarnaast als fysisch of mentaal gehandicapte, dienen de nodige maatregelen genomen en de noodzakelijke infrastructuur opgebouwd opdat het gehandicapte kind ten volle zou kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven en derhalve dezelfde rechten zou kunnen genieten als alle andere kinderen.

De artikels 24 tot 29 herbevestigen en verfijnen met betrekking tot de speciale status van het kind een aantal rechten die ook reeds erkend en gewaarborgd werden door het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele rechten uit 1966 (afgekort ECOSOCULT-verdrag). Het gaat achtereenvolgens om het recht op gezondheid, het recht op sociale zekerheid, het recht op een behoorlijke levensstandaard, het recht op onderwijs. Daarbij past het in herinnering te brengen, dat de verdragsluitende Staten er zich ter zake slechts toe verbinden om binnen de perken van de beschikbare (geld)middelen op te treden ten einde (progressief) tot de verwezenlijking van deze rechten te komen.

Voor de uitlegging van deze rechten en de draagwijdte der corresponderende verplichtingen verwijst de nationale Regering naar de memorie van toelichting bij de goedkeuringswet van het ECOSOCULT-verdrag, inzonderheid met betrekking tot de artikels 9 tot 14 van dit verdrag (cfr. Kamer van Volksvertegenwoordigers, zitting 1977-78, Doc. 188 (1977-1978) — N° 1, blz. 8-9). Enkele bepalingen uit artikels 24 tot 29 vergen echter nadere toelichting.

In artikel 24, betreffende het recht op gezondheid worden de verdragsluitende Staten verplicht om in het belang van het kind ook passende verzorging voor jonge moeders te voorzien, met inbegrip van prenatale zorgen. Dit artikel maakt in het derde lid ook uitdrukkelijk melding van de verplichting voor de verdragspartijen om maatregelen te nemen met het oog op het afschaffen van mogelijk schadelijke traditionele praktijken. Hiermede wordt dan vooral de excisie bij jonge meisjes bedoeld.

Met betrekking tot artikel 26, kan gesteld worden dat de Belgische wetgeving het recht op sociale zekerheid, met betrekking tot kinderen, als een afgeleid recht waarborgt. Dat betekent dat dit recht niet rechtstreeks aan het kind wordt verleend. In de ziekte- en invaliditeitswetgeving geniet de overgrote meerderheid der kinderen alzo een recht als zijnde „ten laste van de ouders”. Ook in de gezinsbijslagwetgeving krijgt de bijslagtrekkende die bijslag ten behoeve van het kind.

Artikel 27 herneemt het recht op een behoorlijke levensstandaard. Daaronder moet, overeenkomstig het ECOSOCULT-verdrag ook begrepen worden, het recht op behoorlijke voeding, kleding en huisvesting en op waardige levensomstandigheden. Terwijl het in het ECOSOCULT-verdrag de Staten zelf zijn die dit recht via passende maatregelen dienen te verwezenlijken, beperken de verdragsluitende Staten zich hier tot de loutere erkenning van het recht terwijl de eerste verantwoordelijkheid voor de realisatie ervan bij de ouders of hun vervangers wordt gelegd. Indien deze lasten zich aan hun onderhoudsplicht onttrekken of indien die plicht feitelijk verstoord of bemoeilijkt wordt, dienen de verdragsluitende Staten passende maatregelen te treffen.

De artikels 28 en 29 handelen over het recht op onderwijs, en over de objectieven die dit onderwijs dient na te streven. In dit verband past het eraan te herinneren dat dit recht op onderwijs een dubbel aspect vertoont voor de verdragsluitende Staat : enerzijds de plicht om actief op te treden, met

name door zelf het onderwijs te organiseren en te voorzien in de nodige infrastructuur, anderzijds een onthoudingsplicht, namelijk het niet verstoren van de vrijheid van de burgers om zelf onderwijs te organiseren. Aldus parafraseren deze artikels grotendeels de bepalingen van het artikel 13 uit het ECOSOCULT-verdrag waaraan echter één aspect wordt toegevoegd, met name de verplichting voor de Staten erover te waken dat het handhaven van de tucht op school binnen de perken van de menselijke waardigheid blijft, wat dus impliciet lijfstraffen uitsluit (cfr. artikel 28 paragraaf 2). Het universeel karakter van het verdrag manifesteert zich in deze artikels door de verwijzingen naar de noden der ontwikkelingslanden.

Tot slot kan onderstreept worden dat de Belgische wetgeving ruimschoots tegemoetkomt aan alle in deze artikels vooropgestelde maatregelen.

Het artikel 30 herbevestigt met betrekking tot kinderen de bepaling uit artikel 27 van het BUPO-verdrag waarbij personen die tot bepaalde minderheden behoren het recht hebben op hun eigen cultureel leven, op hun eigen godsdienstbeleving en op het gebruik van hun eigen taal. Dit betekent dat deze rechten aan individuele personen worden toegekend, in hun omgang met de andere leden van hun groep, en niet aan die groepen als zodanig. Dat geldt eveneens voor de kinderen behorend tot inheemse bevolkingsgroepen, die overeenkomstig dit artikel 30 gelijkgesteld worden met etnische, religieuze of taalminderheden. Het feit dat het artikel een negatieve formulering hanteert, namelijk de uitdrukking „mag het recht niet worden ontzegd”, betekent eveneens dat het slechts om een onthoudingsplicht van de verdragsluitende Staten gaat. Deze laatste zijn dus niet verplicht zelf de eigen cultuur- of godsdienstbeleving en het eigen taalgebruik voor deze minderheden of autochtone bevolkingsgroepen te organiseren.

Artikel 31 herbevestigt voor het kind het reeds in artikel 15 van het ECOSOCULT-verdrag erkend recht van eenieder op deelname aan het cultureel (en artistiek) leven. Daaraan wordt nu echter één van de meest specifieke rechten uit dit verdrag toegevoegd, met name het recht op rust en vrije tijd, op spel en op ontspanning, eigen aan de leeftijd. Het spreekt vanzelf dat dit recht zich inschrijft binnen het kader van de opvoeding van het kind (vorming en onderwijs). Ook al komt dit recht aan het kind toe, toch zullen het, overeenkomstig het principe in artikel 5, in de eerste plaats de ouders en de opvoeders (leerkrachten) zijn die mede zullen bepalen in hoeverre het kind dit „recht” zal kunnen uitoefenen.

De artikels 32 tot 36 bevatten veeleer bepalingen van programmatorische aard dan wel bepalingen die subjectieve rechten toekennen aan kinderen. Daarbij gaat het voornamelijk om beschermingsmaatregelen tegen bepaalde praktijken die nefast zijn voor het welzijn van het kind. De nadruk ligt duidelijk op de preventieplicht van de verdragsluitende Staten. Deze dienen achtereenvolgens het kind te beschermen tegen economische uitbuiting (artikel 32), tegen drugmisbruik (artikel 33), tegen seksueel geweld (artikel 34), tegen ontvoering en kinderhandel (artikel 35) alsook tegen iedere andere vorm van uitbuiting (artikel 36).

Het artikel 32 handelt over kinderarbeid. Het verdrag gaat niet zover ter zake een algemeen en absoluut verbod in te stellen doch legt de Staten de verplichting op de kwestie strict te reglementeren. Op dit vlak zijn de normen vastgelegd door de Internationale Arbeidsorganisatie van toepassing en de Belgische wetgeving heeft deze reeds in het intern recht ingevoerd.

Inzake artikel 34 dient opgemerkt dat, alhoewel het vooral

de bedoeling is maatregelen te nemen tegen de personen die kinderen seksueel misbruiken met winstdoeleinden (seksuele uitbuiting), ook de seksuele praktijken zelf die, wanneer het om jonge kinderen gaat, wettelijk niet toegelaten zijn, dienen beteugeld te worden. Het Belgische strafwetboek komt tegemoet aan deze bekommernissen.

Artikel 35 legt de plicht op om ontvoering van kinderen, kinderhandel en kindersmokkel tegen te gaan. De term „ontvoering” dient hier in zijn algemeenheid te worden begrepen zodanig dat dit artikel breder is dan het artikel II.

Overeenkomstig het artikel 36 tenslotte dient het kind verder beschermd tegen alle andere vormen van uitbuiting die niet gedekt worden door de bepalingen van de vorige vier artikels. Het heeft een algemene draagwijdte die de verdragsluitende Staten ertoe zal verplichten hun wetgeving aan te passen wanneer er zich in de maatschappij nieuwe vormen van uitbuiting zouden voordoen.

Het artikel 37 behandelt de problematiek van het kind in het strafrecht en kapitaliseert, ten behoeve van het kind, een aantal bepalingen die ook weer te vinden zijn in het BUPO-verdrag evenals in het EVRM. Samengevat gaat het om een aantal waarborgen zowel met betrekking tot de fysische integriteit als betrekking hebbend op de gevallen van bestraffing en vrijheidsberoving van het kind. Ten opzichte van het BUPO-verdrag wordt hier nog expliciet aan toegevoegd dat kinderen niet mogen veroordeeld worden tot levenslange gevangenisstraf zonder uitzicht op vervroegde vrijlating en dat vrijheidsberovende straffen voor kinderen steeds een ultieme sanctie en bovendien zo kort mogelijk dienen te zijn.

De waarborgen die dit artikel aan het kind verleent, liggen reeds alle vervat in de in België van kracht zijnde wettelijke bepalingen op het vlak van de jeugdbescherming, met uitzondering weliswaar van de bepalingen uit artikel 37 b) en 37 d). Deze laatste vereisen een aanpassing van de Belgische wetgeving, meer bepaald van de Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming en dit ten einde enerzijds herhaalde, elkaar opvolgende opsluitingen van minderjarigen te vermijden en anderzijds ieder kind dat van zijn vrijheid beroofd werd de mogelijkheid te verschaffen zich te verdedigen voor een rechtbank of voor een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit.

De hierbovenvermelde noodzakelijke aanpassingen van de wet van 8 april 1965 dringen zich trouwens eveneens op als gevolg van het arrest Bouamar dat op 29 februari 1988 door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens werd geveld, en waarbij België veroordeeld werd op basis van het artikel 5 §§ 1 en 4 van het EVRM.

Artikel 38 handelt over de bescherming van kinderen in gewapende conflicten en vertrekt van het principe dat de verdragsluitende Staten zich ertoe verbinden de geldende regels van het internationaal humanitair recht, die toepasselijk zijn op kinderen, zullen eerbiedigen en doen eerbiedigen. De huidige formulering van het tweede lid van artikel 38 vormt in feite echter een achteruitgang ten opzichte van reeds bestaand humanitair recht, en met name de bepaling uit het Tweede Aanvullend Protocol uit 1977 bij de Conventies van Genève uit 1949. Meer bepaald gaat het om het artikel 4 derde lid c) van dat Tweede Protocol, dat een absoluut verbod instelt om kinderen onder de 15 jaar te laten deelnemen aan vijandelijkheden. Artikel 38 van dit verdrag stelt daarentegen dat de Staten slechts „alle praktisch mogelijke maatregelen” moeten treffen ten einde te verhinderen dat deze kinderen „rechtstreeks” deelnemen aan de vijandelijkheden, wat als gevolg heeft dat onrechtstreekse deelname niet verboden wordt gesteld. Alhoewel artikel 38 wel beantwoordt aan

de terminologie uit artikel 77 van het Eerste Aanvullend Protocol uit 1977, had toch mogen verwacht worden dat men in dit verdrag over de rechten van het kind, **zoniet** een stap verder zou zetten, dan toch op z'n minst de **maximumbescherming** uit het bestaande humanitaire recht zou herneemen, in casu deze uit artikel 4 van het Tweede Protocol. De Belgische Regering heeft samen met een aantal andere Staten, tot op het laatste ogenblik in de onderhandelingen nog getracht deze achteruitgang tegen te houden. Deze pogingen dienden uiteindelijk te worden opgegeven op gevaar af de discussies over de verdragstekst in zijn geheel, die na tien jaar werden afgerond, opnieuw te heropenen. Voor België dat de twee Aanvullende Protocollen bekrachtigd heeft zal derhalve ter zake de bepaling van artikel 41 van dit verdrag (voorrang van de meest gunstige clausule) van toepassing zijn.

Het derde lid van artikel 38 verbiedt de verdragsluitende Staten onder andere om kinderen onder de 15 jaar bij hun strijdkrachten in te lijven. De Belgische wetgeving beantwoordt aan dit verbod.

Het artikel 40 herneemt, ten behoeve van het kind, een aantal minimumgaranties voor een eerlijke procesvoering. Daaraan worden een aantal specifieke **beschermingsbepalingen** toegevoegd die de bijzondere status van het kind als basis hebben. Wat lid 3 a) van dit artikel betreft dient opgemerkt dat de Belgische wetgeving geen expliciete bepaling bevat tot vaststelling van een minimumleeftijd beneden dewelke een kind als onbekwaam wordt beschouwd om de strafwet te overtreden. Ons strafrecht heeft echter geen behoefte aan een dergelijke tekst aangezien artikel 36, 4° van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, zoals gewijzigd door de wet van 19 januari 1990 tot verlaging van de burgerlijke meerderjarigheid tot 18 jaar de **schuldonbekwaamheid** van minderjarigen impliceert, weliswaar behoudens de voorziene uitzonderingen.

Een andere bepaling die meer uitleg vereist is deze uit lid 2 b)v) van dit artikel. Zij waarborgt aan het kind, dat het voorwerp zou uitmaken van een gerechtelijke veroordeling wegens inbreuk op de strafwet, een recht op hoger beroep. Hieromtrent zouden twee problemen kunnen rijzen. Voor eerst kan deze bepaling aanleiding geven tot de veronderstelling dat er een derde graad van rechtspraak zou moeten bestaan (wat niet het geval is), wanneer een minderjarige, die in eerste aanleg van een strafbaar feit werd vrijgesproken, door een hoger rechtscollege toch schuldig zou bevonden worden. Vervolgens dient opgemerkt dat overeenkomstig artikel 38 van de wet op de Jeugdbescherming, een minderjarige (vanaf 16 jaar) desgevallend naar het Hof van Assisen kan verwezen worden en er aldaar worden veroordeeld. Beide situaties lijken op het eerste gezicht strijdig met de bepaling van artikel 40 tweede lid b)v). Weliswaar wordt daar gesteld dat de bedoelde beroepsmogelijkheid „overeenkomstig de wet” dient te geschieden, doch deze laatste uitdrukking kan op verschillende wijzen worden uitgelegd. Ze kan zowel betrekking hebben op de wijze van uitoefening van het recht als op het bestaan zelf. Om het risico van zulk een interpretatiemogelijkheid uit de weg te ruimen, acht de Belgische Regering het derhalve aangewezen om inzake artikel 40, lid 2 b)v) hetzelfde voorbehoud te maken als indertijd geschiedde met betrekking tot de gelijkkluidende bepaling uit artikel 14 lid 5 van het BUPO-verdrag. In de ogen van de Belgische Regering is bedoelde bepaling uit artikel 40 niet van toepassing op minderjarigen die pas in tweede aanleg worden veroordeeld of die krachtens de wet rechtstreeks naar het Hof van Assisen worden verwezen.

Het artikel 41 bevat een vrijwaringsclausule waaruit blijkt

dat dit verdrag slechts een minimumbescherming biedt die ongetwijfeld nog kan aangevuld worden. In feite beantwoordt het aan de algemene regel dat iedere persoon, en dus ook ieder kind, recht heeft op de meest gunstige bescherming die hetzij uit het nationaal recht hetzij uit internationale rechtsregels voortvloeit.

Tweede deel (artikel 42 tot 45)

De artikels 42 tot 45 handelen over de bevordering van de effectieve toepassing van het verdrag.

Met dat doel legt artikel 42 een „verspreidingsplicht” op aan de verdragsluitende Staten. Dat wil zeggen dat zij de nodige maatregelen zullen moeten treffen om de bepalingen van dit verdrag op actieve wijze ter kennis te brengen van de rechtsonderhorigen. Deze verspreidingsplicht als wezenlijk onderdeel van de verdragsverplichtingen, is niet weer te vinden in de bestaande mensenrechtenverdragen, en kende tot nu toe in het internationaal recht slechts één precedent, met name in de humanitaire verdragen, die de regels bevatten die toepasselijk zijn in tijden van gewapend conflict. Aldus vormt dit artikel 42 een grote nieuwigheid ten overstaan van de twee VN-Pakten en vormt het een sleutelement voor de naleving van het verdrag : de kennis van de rechtsregels is immers elementair voor de effectieve toepassing ervan.

De artikels 43 tot 45 handelen verder over het controlemechanisme dat door dit verdrag wordt ingesteld. Er wordt een „VN-Comité van de rechten van het kind” opgericht, waaraan de verdragsluitende Staten eerst na 2 jaar en vervolgens om de 5 jaar periodieke rapporten over de tenuitvoerlegging van het verdrag zullen dienen voor te leggen. Dit vormt trouwens een gangbare controleprocedure in VN-mensenrechtenverdragen.

Daarbij dient opgemerkt dat de werkingskosten van genoemd Comité ten laste vallen van de gewone VN-begroting, zodanig dat er, op dit vlak althans, voor ons land geen budgettaire implicaties verbonden zijn aan de bekrachtiging van dit verdrag.

Het artikel 45 voegt een originele en specifieke procedure toe aan het controlemechanisme. Vertrekkend van de stelling dat de controle op de naleving van dit verdrag in een „positief klimaat” dient te gebeuren, met de nadruk op dialoog en samenwerking, wordt een systeem ingevoerd waarbij aan bevoegde en gespecialiseerde organisaties uit het VN-systeem, inzonderheid UNICEF, om advies kan verzocht worden betreffende de toepassing van het verdrag. Deze organisaties kunnen zelfs ingaan op een eventueel verzoek van verdragsluitende Staten tot technische bijstand bij de uitoefening van verdragsverplichtingen die problemen zouden stellen. Het is ook vanuit diezelfde geest van constructieve ingesteldheid dat er in dit verdrag afgezien werd van een accusatoir controlemechanisme, zoals bijvoorbeeld het systeem van tussenstaatse klachten dat men wel weervindt in het BUPO-verdrag.

Derde deel (artikels 46 tot 54)

Dit derde deel bevat de gebruikelijke slotbepalingen van internationale verdragen.

Daarbij dient enkel opgemerkt dat overeenkomstig artikel 49, het verdrag, zoals reeds vermeld werd, in werking is

getreden op 2 september 1990, één maand nadat het door 20 Staten werd bekrachtigd. Voor ons land zal het verdrag in werking treden op de dertigste dag volgend op de neerlegging van de Belgische ratificatieoorkonde (cfr. artikel 49 lid 2).

De Voorzitter van de Vlaamse Executieve,

G. GEENS

De Vice-voorzitter van de Vlaamse Executieve,

N. DE BATSELIER

De Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin,

J. LENSSENS

De Gemeenschapsminister van Tewerkstelling,

R. DE WULF

***De Gemeenschapsminister van Volksgezondheid
en Brusselse Aangelegenheden,***

H. WECKX

De Gemeenschapsminister van Onderwijs,

D. COENS

De Gemeenschapsminister van Cultuur,

P. DEWAELE

VOORONTWERP VAN DECREET

VOORONTWERP VAN DECREET

houdende goedkeuring van het verdrag
inzake de rechten van het kind, aangenomen te New York
op 20 november 1989

DE VLAAMSE EXECUTIEVE,

Op de voordracht van de Voorzitter van de Vlaamse Executieve ;
Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Voorzitter van de Vlaamse Executieve wordt gelast in naam van de Vlaamse Executieve, bij de Vlaamse Raad een ontwerp van decreet in te dienen waarvan de tekst volgt :

Enig artikel

Het Verdrag inzake de rechten van het kind, aangenomen te New York op 20 november 1989, zal volkomen uitwerking hebben wat de aangelegenheden betreft die behoren tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.

Brussel, . . .

De Voorzitter van de Vlaamse Executieve,

G. GEENS

De Vice-Voorzitter van de Vlaamse Executieve,

N. DE BATSELIER

De Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin,

J. LENSSENS

De Gemeenschapsminister van Tewerkstelling,

R. DE WULF

***De Gemeenschapsminister van Volksgezondheid
en Brusselse Aangelegenheden,***

H. WECKX

De Gemeenschapsminister van Onderwijs,

D. COENS

De Gemeenschapsminister van Cultuur,

P. DEWAEEL

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

KONINKRIJK BELGIE

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE *

De Raad van State, afdeling wetgeving, achtste kamer, op 3 december 1990 door de Voorzitter van de Vlaamse Executieve verzocht hem, binnen een termijn van ten hoogste drie dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van decreet „houdende goedkeuring van het Verdrag inzake de rechten van het kind, aangenomen te New York op 20 november 1989”, heeft op 6 december 1990 het volgend advies gegeven :

Bij het ontwerp zijn geen opmerkingen te maken.

De kamer was samengesteld uit

de heer : J. NIMMEGEERS, ***kamervoorzitter***,

mevrouw : S. VANDERHAEGEN,

de heer : J. DE BRABANDERE, ***staatsraden***,

mevrouw : F. LIEVENS, ***griffier***.

Het verslag werd uitgebracht door de heer J. BAERT, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door de heer W. VAN VAERENBERGH, adjunct-referendaris.

De Griffier,

F. LIEVENS

De Voorzitter,

J. NIMMEGEERS

---

* L.20.424/8

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE EXECUTIEVE.

Op voordracht van de Voorzitter van de Vlaamse Executieve ;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Voorzitter van de Vlaamse Executieve wordt gelast in naam van de Vlaamse Executieve bij de Vlaamse Raad een ontwerp van decreet in te dienen waarvan de tekst volgt :

Enig artikel

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind, aangenomen te New York op 20 november 1989, zal volkomen uitwerking hebben wat de aangelegenheden betreft die behoren tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.

Brussel, 19 december 1990.

De Voorzitter van de Vlaamse Executieve,

G. GEENS

***De Gemeenschapsminister van Economie,
Middenstand en Energie,***

N. DE BATSELIER

De Gemeenschapsminister van Welzijn en Gezin,

J. LENSSENS

De Gemeenschapsminister van Tewerkstelling,

R. DE WULF

***De Gemeenschapsminister van Volksgezondheid
en Brusselse Aangelegenheden,***

H. WECKX

De Gemeenschapsminister van Onderwijs,

D. COENS

De Gemeenschapsminister van Cultuur,

P. DEWAEEL

VERDRAG

INZAKE DE RECHTEN VAN HET KIND

PREAMBULE

De Staten die partij zijn bij dit Verdrag,

Overwegende dat, in overeenstemming met de in het Handvest der Verenigde Naties verkondigde beginselen, erkenning van de inherente waardigheid en van de gelijke en onvervreembare rechten van alle Leden van de mensegemeenschap de grondslag is voor vrijheid, gerechtigheid en vrede in de wereld,

Indachtig dat de volkeren van de Verenigde Naties in het Handvest hun vertrouwen in de fundamentele rechten van de mens en in de waardigheid en de waarde van de mens opnieuw hebben bevestigd en hebben besloten sociale vooruitgang en een hogere levensstandaard in grotere vrijheid te bevorderen,

Erkennende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en in de Internationale Verdragen inzake de Rechten van de Mens hebben verkondigd en zijn overeengekomen dat een ieder recht heeft op alle rechten en vrijheden die daarin worden beschreven, zonder onderscheid van welke aard ook, zoals naar ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of sociale afkomst, eigendom, geboorte of andere status,

Eraan herinnerende dat de Verenigde Naties in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, hebben verkondigd dat kinderen recht hebben op bijzondere zorg en bijstand,

Ervan overtuigd dat aan het gezin, als de kern van de samenleving en de natuurlijke omgeving voor de ontplooiing en het welzijn van al haar leden en van kinderen in het bijzonder, de nodige bescherming en bijstand dient te worden verleend opdat het zijn verantwoordelijkheden binnen de gemeenschap volledig kan dragen,

Erkennende dat het kind, voor de volledige en harmonische ontplooiing van zijn persoonlijkheid, dient op te groeien in een gezin, in een sfeer van geluk, liefde en begrip,

Overwegende dat het kind volledig dient te worden voorbereid voor het leiden van een zelfstandig leven in de samenleving, en dient te worden opgevoed in de geest van de in het Handvest der Verenigde Naties verkondigde idealen, en in het bijzonder in de geest van vrede, waardigheid, verdraagzaamheid, vrijheid, gelijkheid en solidariteit,

Indachtig dat de noodzaak van het verlenen van bijzondere zorg aan het kind is vermeld in de Verklaring van Genève inzake de Rechten van het Kind van 1924 en in de Verklaring van de Rechten van het Kind, aangenomen door de Verenigde Naties in 1959, en is erkend in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, in het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (met name in de artikelen 23 en 24), in het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten (met name in artikel 10 daarvan) en in de statuten en desbetreffende akten van de gespecialiseerde organisaties en internationale organisaties die zich bezighouden met het welzijn van kinderen,

Indachtig dat, zoals aangegeven in de Verklaring van de

Rechten van het Kind, aangenomen door de Algemene Vergadering van 20 november 1959, „het kind op grond van zijn lichamelijke en geestelijke onrijpheid bijzondere bescherming en zorg nodig heeft, met inbegrip van geëigende wettelijke bescherming, zowel vóór als na de geboorte”.

Herinnerende aan de bepalingen van de Verklaring inzake sociale en juridische beginselen betreffende de bescherming en het welzijn van kinderen, in het bijzonder met betrekking tot plaatsing in een pleeggezin en adoptie, zowel nationaal als internationaal, van de Standaard Minimumregels van de Verenigde Naties voor de toepassing van recht op jongeren (de Beijingregels), en van de Verklaring inzake de bescherming van vrouwen en kinderen in noodsituaties en bij gewapende conflicten,

Erkennende dat er, in alle landen van de wereld, kinderen zijn die in uitzonderlijk moeilijke omstandigheden leven, en dat deze kinderen bijzondere aandacht behoeven,

Op passende wijze rekening houdend met het belang van de tradities en culturele waarden van ieder volk voor de bescherming van het kind en voor zijn harmonische ontwikkeling,

Het belang erkennende van internationale samenwerking ter verbetering van de levensomstandigheden van kinderen in ieder land, in het bijzonder in de ontwikkelingslanden,

Zijn het volgende overeengekomen :

DEEL I

Artikel 1

Voor de toepassing van dit Verdrag wordt onder een kind verstaan ieder mens jonger dan achttien jaar, tenzij volgens het op het kind van toepassing zijnde recht de meerderjarigheid eerder wordt bereikt.

Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag omschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politiek of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, vermogen, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van een ouder of wettige voogd.

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de status of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn

voor zijn welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 4

De Staten die partij zijn, nemen alle nodige wettelijke, bestuurlijke en andere maatregelen om de in dit Verdrag erkende rechten te verwezenlijken. Ten aanzien van economische, sociale en culturele rechten nemen de Staten die partij zijn deze maatregelen in de ruimste mate waarin de hun ter beschikking staande middelen zulks toelaten en, indien nodig, in het kader van internationale samenwerking.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de grootfamilie of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, om te voorzien, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind, in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten.

Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.

2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate het overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7

1. Het kind wordt onmiddellijk na de geboorte ingeschreven en heeft vanaf de geboorte het recht op een naam, het recht een nationaliteit te verwerven en, voor zover mogelijk, het recht zijn ouders te kennen en door hen te worden verzorgd.

2. De Staten die partij zijn, waarborgen de verwezenlijking van deze rechten in overeenstemming met hun nationale recht en hun verplichtingen krachtens de desbetreffende internationale akten op dit gebied, in het bijzonder wanneer het kind anders staatloos zou zijn.

Artikel 8

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich tot eerbiediging van het recht van het kind zijn identiteit te behouden, met inbegrip van nationaliteit, naam en familiebetrekkingen zoals wettelijk erkend, zonder onrechtmatige inmenging.

2. Wanneer een kind op niet rechtmatige wijze wordt beroofd van enige of alle bestanddelen van zijn identiteit, ver-

lenen de Staten die partij zijn passende bijstand en bescherming, teneinde zijn identiteit zo snel mogelijk te herstellen.

Artikel 9

1. De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.

2. In procedures ingevolge het eerste lid dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.

3. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.

4. Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 10

1. In overeenstemming met de in artikel 9, eerste lid, omschreven verplichting van de Staten die partij zijn, worden aanvragen van een kind of van zijn ouders om een Staat die partij is, voor gezinshereniging binnen te gaan of te verlaten, door de Staten die partij zijn met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandeld. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijke aanvraag geen nadelige gevolgen heeft voor de aanvragers of hun familieleden.

2. Een kind wiens ouders in verschillende Staten verblijven, heeft het recht op regelmatige basis, behalve in uitzonderlijke omstandigheden, persoonlijke betrekkingen en rechtstreekse contacten met beide ouders te onderhouden. Hiertoe, en in overeenstemming met de in artikel 9, tweede lid, omschreven verplichting van de Staten die partij zijn, eerbiedigen deze Staten het recht van het kind en van zijn ouders welk land ook, met inbegrip van het eigen land, te verlaten, en het eigen land binnen te gaan. Het recht welk land ook te verlaten is slechts onderworpen aan de beperkingen waarin de wet voorziet en die nodig zijn ter bescherming van de nationale veiligheid, de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de rechten en vrijheden

van anderen, en die verenigbaar zijn met de andere in dit Verdrag erkende rechten.

Artikel 11

1. De Staten die partij zijn, nemen maatregelen ter bestrijding van het wederrechtelijk overbrengen van kinderen naar en niet doen terugkeren van kinderen uit het buitenland.

2. Hiertoe bevorderen de Staten die partij zijn het sluiten van bilaterale of multilaterale overeenkomsten of het toetreden tot bestaande overeenkomsten.

Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn leeftijd en rijpheid.

2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 13

1. Het kind heeft het recht op vrijheid van meningsuiting ; dit recht omvat mede de vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook te vergaren, te ontvangen en door te geven, ongeacht nationale grenzen, hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van enig ander middel naar zijn keuze.

2. De uitoefening van dit recht kan uitsluitend worden onderworpen aan de beperkingen waarin de wet voorziet en die nodig zijn :

a. voor de eerbiediging van de rechten of de goede naam van anderen ; of

b. ter bescherming van de nationale veiligheid of van de openbare orde, de volksgezondheid of de goede zeden.

Artikel 14

1. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.

2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen de rechten en plichten van de ouders en, indien van toepassing, van de wettige voogden, om het kind te leiden in de uitoefening van dit recht op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

3. De vrijheid van een ieder zijn godsdienst of levensovertuiging tot uiting te brengen kan slechts in die mate worden beperkt als wordt voorgeschreven door de wet en noodzakelijk is ter bescherming van de openbare veiligheid en orde, de volksgezondheid of de goede zeden, of van de fundamentele rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 15

1. De Staten die partij zijn, erkennen de rechten van het kind op vrijheid van vereniging en vrijheid van vreedzame vergadering.

2. De uitoefening van deze rechten kan aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan die welke in overeenstemming met de wet worden opgelegd en die in een democratische samenleving geboden zijn in het belang van de nationale veiligheid of de openbare veiligheid, de openbare orde, de bescherming van de volksgezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen.

Artikel 16

1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn privéleven, in zijn gezinsleven, zijn huis of zijn briefwisseling, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn eer en goede naam.

2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 17

De Staten die partij zijn, erkennen de belangrijke functie van de massamedia en waarborgen dat het kind toegang heeft tot informatie en materiaal uit een verscheidenheid van nationale en internationale bronnen, in het bijzonder informatie en materiaal gericht op het bevorderen van zijn sociale, psychische en morele welzijn en zijn lichamelijke en geestelijke gezondheid, Hiertoe dienen de Staten die partij zijn :

a. de massamedia aan te **moedigen** informatie en materiaal te verspreiden die tot sociaal en cultureel nut zijn voor het kind en in overeenstemming zijn met de strekking van artikel 29 ;

b. internationale samenwerking aan te **moedigen** bij de productie, uitwisseling en verspreiding van dergelijke informatie en materiaal uit een verscheidenheid van culturele, nationale en internationale bronnen ;

c. de vervaardiging en verspreiding van kinderboeken aan te **moedigen** ;

d. de massamedia aan te **moedigen** in het bijzonder rekening te houden met de behoeften op het gebied van de taal van het kind dat tot een minderheid of tot de oorspronkelijke bevolking behoort ;

e. de ontwikkeling aan te **moedigen** van passende richtlijnen voor de bescherming van het kind tegen informatie en materiaal die schadelijk zijn voor zijn welzijn, indachtig de bepalingen van de artikelen 13 en 18.

Artikel 18

1. De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.

2. Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde

rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn, passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderzorg.

3. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat kinderen van werkende ouders recht hebben op gebruikmaking van diensten en voorzieningen voor kinderzorg waarvoor zij in aanmerking komen.

Artikel 19

1. De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, zolang het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.

2. Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van degenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en voor opsporing, melding, verwijzing, onderzoek, behandeling en follow-up van zodanige gevallen, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

1. Een kind dat tijdelijk of blijvend het leven in het gezin waartoe het behoort, moet missen, of dat men in zijn eigen belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.

2. De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.

3. Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafalah volgens het Islamitische recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderzorg. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn achtergrond wat betreft de taal.

Artikel 21

De Staten die partij zijn en die adoptie erkennen en/of toestaan, waarborgen dat het belang van het kind daarbij de voornaamste overweging is, en :

a. waarborgen dat de adoptie van een kind slechts wordt toegestaan mits daartoe bevoegde autoriteiten, in overeenstemming met de van toepassing zijnde wetten en procedures en op grond van alle van belang zijnde en betrouwbare gegevens, bepalen dat de adoptie kan worden toegestaan gezien de status van het kind wat betreft ouders, familieleden en wettige voogden, en mits, indien vereist, de betrokkenen,

na volledig te zijn ingelicht, op grond van de adviezen die noodzakelijk worden geacht, daarmee hebben ingestemd ;

b. erkennen dat interlandelijke adoptie kan worden overwogen als andere oplossing voor de zorg voor het kind, indien het kind niet in een pleeg- of adoptiegezin kan worden geplaatst en op geen enkele andere passende wijze kan worden verzorgd in het land van zijn herkomst ;

c. verzekeren dat voor het kind dat interlandelijk wordt geadopteerd waarborgen en normen gelden die gelijkwaardig zijn aan die welke bestaan bij adoptie in het eigen land ;

d. nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat, in het geval van interlandelijke adoptie, de plaatsing niet leidt tot ongepast geldelijk voordeel voor de betrokkenen ;

e. bevorderen, wanneer passend, de verwezenlijking van de doeleinden van dit artikel door het aangaan van bilaterale of multilaterale regelingen of overeenkomsten, en spannen zich in om, in het kader daarvan, te waarborgen dat de plaatsing van het kind in een ander land wordt uitgevoerd door bevoegde autoriteiten of instellingen.

Artikel 22

1. De Staten die partij zijn, nemen passende maatregelen om te waarborgen dat een kind dat de vluchtelingenstatus wil verkrijgen of dat in overeenstemming met de toepasselijke internationale of nationale rechtsregels en procedures als vluchteling wordt beschouwd, ongeacht of het al dan niet door zijn ouders of door iemand anders wordt begeleid, passende bescherming en humanitaire bijstand krijgt bij het genot van de van toepassing zijnde rechten beschreven in dit Verdrag en in andere internationale akten inzake de rechten van de mens of humanitaire akten waarbij de bedoelde Staten partij zijn.

2. Hiertoe verlenen de Staten die partij zijn, naar zij passend achten, hun medewerking aan alle inspanningen van de Verenigde Naties en andere bevoegde intergoevernementele of niet-goevernementele organisaties die met de Verenigde Naties samenwerken, om dat kind te beschermen en bij te staan en de ouders of andere gezinsleden op te sporen van een kind dat vluchteling is, teneinde de nodige inlichtingen te verkrijgen voor hereniging van het kind met het gezin waartoe het behoort. In gevallen waarin geen ouders of andere familieleden kunnen worden gevonden, wordt aan het kind, overeenkomstig de in dit Verdrag omschreven beginse-len, dezelfde bescherming verleend als aan ieder ander kind dat, om welke reden ook, blijvend of tijdelijk het leven in een gezin moet ontberen.

Artikel 23

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat een geestelijk of lichamelijk gehandicapt kind een volwaardig en behoorlijk leven dient te hebben, in omstandigheden die de waardigheid van het kind verzekeren, zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken.

2. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het gehandicapte kind op bijzondere zorg, en stimuleren en waarborgen dat aan het daarvoor in aanmerking komende kind en degenen die verantwoordelijk zijn voor zijn verzorging, afhankelijk van de beschikbare middelen, de bijstand wordt verleend die is aangevraagd en die passend is gezien de ge-

steldheid van het kind en de omstandigheden van de ouders of anderen die voor het kind zorgen.

3. Onder erkenning van de bijzondere behoeften van het gehandicapte kind, dient de in overeenstemming met het tweede lid geboden bijstand, wanneer mogelijk, gratis te worden verleend, rekening houdend met de financiële middelen van de ouders of anderen die voor het kind zorgen. Deze bijstand dient erop gericht te zijn te waarborgen dat het gehandicapte kind daadwerkelijk toegang heeft tot onderwijs, opleiding, voorzieningen voor gezondheidszorg en revalidatie, voorbereiding voor een beroep, en recreatiemogelijkheden, op een wijze die ertoe bijdraagt dat het kind een zo volledig mogelijke maatschappelijke integratie en persoonlijke ontwikkeling bereikt, met inbegrip van zijn culturele en intellectuele ontwikkeling.

4. De Staten die partij zijn, bevorderen, in een geest van internationale samenwerking, de uitwisseling van passende informatie op het gebied van preventieve gezondheidszorg en van medische en psychologische behandeling, en behandeling van functionele stoornissen bij gehandicapte kinderen, met inbegrip van de verspreiding van en de toegang tot informatie betreffende revalidatiemethoden, onderwijs en beroepsopleidingen, met als doel de Staten die partij zijn, in staat te stellen hun deskundigheid en vaardigheden te verbeteren en hun ervaring op deze gebieden te verruimen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 24

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op het genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor geneeskundige verzorging en revalidatie. De Staten die partij zijn, streven ernaar te waarborgen dat geen enkel kind zijn recht op toegang tot deze voorzieningen voor gezondheidszorg wordt onthouden.

2. De Staten die partij zijn, streven de volledige verwezenlijking van dit recht na en nemen passende maatregelen, met name :

a. om baby- en kindersterfte te verminderen ;

b. om de verlening van de nodige medische hulp en gezondheidszorg aan alle kinderen te waarborgen, met nadruk op de ontwikkeling van de eerste-lijnsgezondheidszorg ;

c. om ziekte, ondervoeding of verkeerde voeding te bestrijden, mede binnen het kader van de eerstelijnsgezondheidszorg, door, onder andere, het toepassen van gemakkelijk beschikbare technologie en door het voorzien in voldoende en voedzaam voedsel en zuiver drinkwater, de gevaren en risico's van milieuverontreiniging in aanmerking nemend ;

d. om passende pre- en postnatale gezondheidszorg voor moeders te waarborgen ;

e. om te waarborgen dat alle geledingen van de samenleving, met name ouders en kinderen, worden voorgelicht over en gesteund in het gebruik van de kennis omtrent de gezondheid en de voeding van kinderen, de voordelen van borstvoeding, hygiëne en sanitaire voorzieningen en het voorkomen van ongevallen ;

f. om preventieve gezondheidszorg, begeleiding voor ouders, en voorzieningen voor en voorlichting over gezinsplanning te ontwikkelen.

3. De Staten die partij zijn, nemen alle doeltreffende en

passende maatregelen teneinde traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen af te schaffen.

4. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe internationale samenwerking te bevorderen en aan te moedigen teneinde geleidelijk de algehele verwezenlijking van het in dit artikel erkende recht te bewerkstelligen. Wat dit betreft wordt in het bijzonder rekening gehouden met de behoeften van ontwikkelingslanden.

Artikel 25

De Staten die partij zijn, erkennen het recht van een kind dat door de bevoegde autoriteiten uit huis is geplaatst ter verzorging, bescherming of behandeling ten behoeve van zijn lichamelijke of geestelijke gezondheid, op een periodieke evaluatie van de behandeling die het kind krijgt en van alle andere omstandigheden die verband houden met zijn plaatsing.

Artikel 26

1. De Staten die partij zijn, erkennen voor ieder kind het recht de voordelen te genieten van voorzieningen voor sociale zekerheid, met inbegrip van sociale verzekering, en nemen de nodige maatregelen om de algehele verwezenlijking van dit recht te bewerkstelligen in overeenstemming met hun nationale recht.

2. De voordelen dienen, indien van toepassing, te worden verleend, rekening houdend met de middelen en de omstandigheden van het kind en de personen die verantwoordelijk zijn voor zijn onderhoud, alsmede met iedere andere overweging die van belang is voor de beoordeling van een verzoek daartoe dat door of namens het kind wordt ingediend.

Artikel 27

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind op een levensstandaard die toereikend is voor een goede lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en sociale ontwikkeling van het kind.

2. De ouder(s) of anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind, hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het waarborgen, naar vermogen en binnen de grenzen van hun financiële mogelijkheden, van de levensomstandigheden die nodig zijn voor de ontwikkeling van het kind.

3. De Staten die partij zijn, nemen, in overeenstemming met de nationale omstandigheden en met de middelen die hun ten dienste staan, passende maatregelen om ouders en anderen die verantwoordelijk zijn voor het kind te helpen dit recht te verwezenlijken, en voorzien, indien de behoefte daaraan bestaat, in programma's voor materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting.

4. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om het verhaal te waarborgen van uitkeringen tot onderhoud van het kind door de ouders of andere personen die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind dragen, zowel binnen de Staat die partij is als vanuit het buitenland. Met name voor gevallen waarin degene die de financiële verantwoordelijkheid voor het kind draagt, in een andere Staat woont dan die van het kind, bevorderen de Staten die partij zijn de toetreding tot internationale overeenkomsten

of het sluiten van dergelijke overeenkomsten, alsmede het treffen van andere passende regelingen.

Artikel 28

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op onderwijs, en teneinde dit recht geleidelijk en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, verbinden zij zich er met name toe :

a. primair onderwijs verplicht te stellen en voor **ieder-** een gratis beschikbaar te stellen ;

b. de ontwikkeling van verschillende vormen van voortgezet onderwijs aan te moedigen, met inbegrip van algemeen onderwijs en beroepsonderwijs, deze vormen voor ieder kind beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken, en passende maatregelen te nemen zoals de invoering van gratis onderwijs en het bieden van financiële bijstand indien noodzakelijk ;

c. met behulp van alle passende middelen hoger onderwijs toegankelijk te maken voor een ieder naar gelang zijn capaciteiten ;

d. informatie over en begeleiding bij onderwijs- en beroepskeuze voor alle kinderen beschikbaar te stellen en toegankelijk te maken ;

e. maatregelen te nemen om regelmatig schoolbezoek te bevorderen en het aantal kinderen dat de school vroegtijdig verlaat, te verminderen.

2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te verzekeren dat de wijze van handhaving van de discipline op scholen verenigbaar is met de menselijke waardigheid van het kind en in overeenstemming is met dit Verdrag.

3. De Staten die partij zijn, bevorderen en stimuleren internationale samenwerking in aangelegenheden die verband houden met onderwijs, met name teneinde bij te dragen tot de uitbanning van onwetendheid en analfabetisme in de gehele wereld, en de toegankelijkheid van wetenschappelijke en technische kennis en moderne onderwijsmethoden te vergroten. In dit opzicht wordt met name rekening gehouden met de behoeften van de ontwikkelingslanden.

Artikel 29

1. De Staten die partij zijn, komen overeen dat het **onder-** wijs aan het kind dient te zijn gericht op :

a. de zo volledig mogelijke ontplooiing van de **persoon-** lij kheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind ;

b. het bijbrengen van eerbied voor de rechten en fundamentele vrijheden van de mens, en voor de in het Handvest der Verenigde Naties vastgelegde beginselen ;

c. het bijbrengen van eerbied voor de ouders van het kind, voor zijn eigen culturele identiteit, zijn taal en culturele waarden, voor de nationale waarden van het land waar het kind woont, het land waar het is geboren, en voor andere beschavingen dan de zijne ;

d. de voorbereiding van het kind op het dragen van verantwoordelijkheid in een vrije samenleving, in de geest van begrip, vrede, verdraagzaamheid, gelijkheid van geslachten, en vriendschap tussen alle volken, etnische, nationale en godsdienstige groepen en personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking ;

e. het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving.

2. Geen enkel gedeelte van dit artikel of van artikel 28 mag zo worden uitgelegd dat het de vrijheid aantast van individuele personen en rechtspersonen, onderwijsinstellingen op te richten en daaraan leiding te geven, evenwel altijd met inachtneming van de in het eerste lid van dit artikel vervatte beginselen, en van het vereiste dat het aan die instellingen gegeven onderwijs voldoet aan de door de Staat vastgestelde minimumnormen.

Artikel 30

In die Staten waarin etnische of godsdienstige minderheden, taalminderheden of personen behorend tot de oorspronkelijke bevolking voorkomen, wordt het kind dat daartoe behoort niet het recht ontzegd te samen met andere leden van zijn groep zijn cultuur te beleven, zijn eigen godsdienst te belijden en daarnaar te leven, of zich van zijn eigen taal te bedienen.

Artikel 31

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind op rust en vrije tijd, op deelneming aan spel en recreatieve bezigheden passend bij de leeftijd van het kind, en op vrije deelneming aan het culturele en artistieke leven.

2. De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind volledig deel te nemen aan het culturele en artistieke leven, bevorderen de verwezenlijking van dit recht, en stimuleren het bieden van passende en voor ieder gelijke kansen voor culturele, artistieke en recreatieve bezigheden en vrijetijdsbesteding.

Artikel 32

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van het kind te worden beschermd tegen economische exploitatie en tegen het verrichten van werk dat naar alle waarschijnlijkheid gevaarlijk is of de opvoeding van het kind zal hinderen, of schadelijk zal zijn voor de gezondheid of de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke of sociale ontwikkeling van het kind.

2. De Staten die partij zijn, nemen wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen en maatregelen op onderwijsterrein om de toepassing van dit artikel te waarborgen. Hiertoe, en de desbetreffende bepalingen van andere internationale akten in acht nemend, verbinden de Staten die partij zijn zich er in het bijzonder toe :

a. een minimumleeftijd of minimumleeftijden voor toelating tot betaald werk voor te schrijven ;

b. voorschriften te geven voor een passende regeling van werktijden en arbeidsvoorwaarden ;

c. passende straffen of andere maatregelen voor te schrijven ter waarborging van de daadwerkelijke uitvoering van dit artikel.

Artikel 33

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen, met inbegrip van wettelijke, bestuurlijke en sociale maatregelen,

len en maatregelen op onderwijsterrein, om kinderen te beschermen tegen het clandestiene gebruik van verdovende middelen en psychotrope stoffen zoals omschreven in de desbetreffende internationale verdragen, en om inschakeling van kinderen bij de clandestiene produktie van en de sluikehandel in deze middelen en stoffen te voorkomen.

Artikel 34

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te beschermen tegen alle vormen van seksuele exploitatie en seksueel misbruik. Hiertoe nemen de Staten die partij zijn met name alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen om te voorkomen dat :

- a. een kind ertoe wordt aangespoord of gedwongen deel te nemen aan onwettige seksuele activiteiten ;
- b. kinderen worden geëxploiteerd in de prostitutie of andere onwettige seksuele praktijken ;
- c. kinderen worden geëxploiteerd in pornografische voorstellingen en pornografisch materiaal.

Artikel 35

De Staten die partij zijn, nemen alle passende nationale, bilaterale en multilaterale maatregelen ter voorkoming van de ontvoering of de verkoop van of van de handel in kinderen voor welk doel ook of in welke vorm ook.

Artikel 36

De Staten die partij zijn, beschermen het kind tegen alle andere vormen van exploitatie die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37

De Staten die partij zijn, waarborgen dat :

- a. geen enkel kind wordt onderworpen aan foltering of aan een andere wrede, onmenselijke of ontterende behandeling of bestraffing. Doodstraf noch levenslange gevangenisstraf zonder de mogelijkheid van vervroegde invrijheidstelling wordt opgelegd voor strafbare feiten gepleegd door personen jonger dan achttien jaar ;
- b. geen enkel kind op onwettige of willekeurige wijze van zijn vrijheid wordt beroofd. De aanhouding, inhechtenisneming of vangenneming van een kind geschiedt overeenkomstig de wet en wordt slechts gehanteerd als uiterste maatregel en voor de kortst mogelijke duur ;
- c. ieder kind dat van zijn vrijheid is beroofd, wordt behandeld met menselijkheid en met eerbied voor de waardigheid inherent aan de menselijke persoon, en zodanig dat rekening wordt gehouden met de behoeften van een persoon van zijn leeftijd. Met name wordt ieder kind dat van zijn vrijheid is beroofd, gescheiden van volwassenen tenzij het in het belang van het kind wordt geacht dit niet te doen, en heeft ieder kind het recht contact met zijn familie te onderhouden door middel van briefwisseling en bezoeken, behalve in uitzonderlijke omstandigheden ;
- d. ieder kind dat van zijn vrijheid is beroofd het recht heeft onverwijld te beschikken over juridische en andere passende bijstand, alsmede het recht de wettigheid van zijn vrijheids-

beroving te betwisten ten overstaan van een rechter of een andere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit, en dat hieromtrent onverwijld een beslissing wordt gegeven.

Artikel 38

1. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe eerbied te hebben voor en de eerbiediging te waarborgen van tijdens gewapende conflicten op hen van toepassing zijnde regels van internationaal humanitair recht die betrekking hebben op kinderen.

2. De Staten die partij zijn, nemen alle praktisch mogelijke maatregelen om te waarborgen dat personen jonger dan vijftien jaar niet rechtstreeks deelnemen aan vijandelijkheden.

3. De Staten die partij zijn, onthouden zich ervan personen jonger dan vijftien jaar bij hun strijdkrachten in te lijven. Bij het inlijven van personen die de leeftijd van vijftien jaar hebben bereikt, maar niet de leeftijd van achttien jaar, streven de Staten die partij zijn ernaar bij voorrang de oudsten in te lijven.

4. In overeenstemming met hun verplichtingen krachtens het internationale humanitaire recht om de burgerbevolking te beschermen in gewapende conflicten, nemen de Staten die partij zijn alle praktisch mogelijke maatregelen ter waarborging van de bescherming en de verzorging van kinderen die worden getroffen door een gewapend conflict.

Artikel 39

De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen ter bevordering van het lichamelijk en geestelijk herstel en de herintegratie in de maatschappij van een kind dat het slachtoffer is van welke vorm ook van verwaarlozing, exploitatie of misbruik, foltering of welke andere vorm ook van wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing of gewapende conflicten. Dit herstel en deze herintegratie vinden plaats in een omgeving die bevorderlijk is voor de gezondheid, het zelfrespect en de waardigheid van het kind.

Artikel 40

1. De Staten die partij zijn, erkennen het recht van ieder kind dat wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, op een wijze van behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind, die de eerbied van het kind voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van anderen vergroot, en waarbij rekening wordt gehouden met de leeftijd van het kind en met de wenselijkheid van het bevorderen van de herintegratie van het kind en van de aanvaarding door het kind van een opbouwende rol in de samenleving.

2. Hiertoe, en met inachtneming van de desbetreffende bepalingen van internationale akten, waarborgen de Staten die partij zijn met name dat :

a. geen enkel kind wordt verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit op grond van enig handelen of nalaten dat niet volgens het nationale of internationale recht verboden was op het tijdstip van het handelen of nalaten ;

b. ieder kind dat wordt verdacht van of vervolgd wegens het begaan van een strafbaar feit, ten minste de volgende garanties heeft :

(i) dat het voor onschuldig wordt gehouden tot zijn schuld volgens de wet is bewezen ;

(ii) dat het onverwijld en rechtstreeks in kennis wordt gesteld van de tegen hem ingebrachte beschuldigingen, of, indien van toepassing, door tussenkomst van zijn ouders of wettige voogd, en dat het juridische of andere passende bijstand krijgt in de voorbereiding en het voeren van zijn verdediging ;

(iii) dat de aangelegenheid zonder vertraging wordt beslist door een bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie in een eerlijke behandeling overeenkomstig de wet, in aanwezigheid van een rechtskundige of anderszins deskundige raadsman of -vrouw, en, tenzij dit wordt geacht niet in het belang van het kind te zijn, met name gezien zijn leeftijd of omstandigheden, in aanwezigheid van zijn ouders of wettige voogden ;

(iv) dat het er niet toe wordt gedwongen een getuigenis af te leggen of schuld te bekennen ; dat het getuigen à charge kan ondervragen of doen ondervragen en dat het de verschijning en ondervraging van getuigen à decharge onder gelijke voorwaarden kan doen geschieden ;

(v) indien het schuldig wordt geacht aan het begaan van een strafbaar feit, dat dit oordeel en iedere maatregel die diensgevolge wordt opgelegd, opnieuw wordt beoordeeld door een hogere bevoegde, onafhankelijke en onpartijdige autoriteit of rechterlijke instantie overeenkomstig de wet ;

(vi) dat het kind kosteloze bijstand krijgt van een tolk indien het de gebruikte taal niet verstaat of spreekt ;

(vii) dat zijn privéleven volledig wordt geëerbiedigd in alle stadia van de rechtsgang.

3. De Staten die partij zijn, streven ernaar de totstandkoming te bevorderen van wetten, procedures, autoriteiten en instellingen die in het bijzonder bedoeld zijn voor kinderen die worden verdacht van, vervolgd wegens of veroordeeld omwille van het begaan van een strafbaar feit, en, in het bijzonder :

a. een minimumleeftijd vast te stellen onder welke kinderen niet in staat worden geacht een strafbaar feit te begaan ;

b. wanneer passend en wenselijk, maatregelen in te voeren voor de handelwijze ten aanzien van deze kinderen zonder dat men zijn toevlucht neemt tot gerechtelijke stappen, mits de rechten van de mens en de wettelijke garanties volledig worden geëerbiedigd.

4. Een verscheidenheid van regelingen, in het bijzonder met betrekking tot zorg, begeleiding en toezicht, adviezen, jeugdreclassering, pleegzorg, programma's voor onderwijs en beroepsopleiding en andere alternatieven voor institutionele zorg dient beschikbaar te zijn om te verzekeren dat de handelwijze ten aanzien van kinderen hun welzijn niet schaadt en in de juiste verhouding staat zowel tot hun omstandigheden als tot het strafbare feit.

Artikel 41

Geen enkele bepaling van dit Verdrag tast bepalingen aan die meer bijdragen tot de verwezenlijking van de rechten van het kind en die zijn vervat in :

a. het recht van een Staat die partij is ; of

b. het in die Staat geldende internationale recht.

DEEL II

Artikel 42

De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe de beginse-len en de bepalingen van dit Verdrag op passende en doel-treffende wijze algemeen bekend te maken, zowel aan vol-wassenen als aan kinderen.

Artikel 43

1. Ter beoordeling van de voortgang die de Staten die partij zijn, maken bij het nakomen van de in dit Verdrag aangegane verplichtingen, wordt een Comité voor de Rech-ten van het Kind ingesteld, dat de hieronder te noemen functies uitoefent.

2. Het Comité bestaat uit tien deskundigen van hoog zede-lijk aanzien en met erkende bekwaamheid op het gebied dat dit Verdrag bestrijkt. De leden van het Comité worden door de Staten die partij zijn, gekozen uit hun onderdanen, en treden op in hun persoonlijke hoedanigheid, waarbij aan-dacht wordt geschonken aan een billijke geografische verde-ling, alsmede aan de vertegenwoordiging van de voornaamste rechtsstelsels.

3. De leden van het Comité worden bij geheime stemming gekozen van een lijst van personen die zijn voorgedragen door de Staten die partij zijn. Iedere Staat die partij is, mag één persoon voordragen, die onderdaan van die Staat dient te zijn.

4. De eerste verkiezing van het Comité wordt niet later gehouden dan zes maanden na de datum van inwerkingtre-ding van dit Verdrag, en daarna iedere twee jaar. Ten minste vier maanden vóór de datum waarop een verkiezing plaats-vindt, richt de Secretaris-Generaal der Verenigde Naties aan de Staten die partij zijn een schriftelijk verzoek hun voor-drachten binnen twee maanden in te dienen. De Secretaris-Generaal stelt vervolgens een alfabetische lijst op van alle aldus voorgedragen personen, onder aanduiding van de Sta-ten die partij zijn die hen hebben voorgedragen, en legt de lijst voor aan de Staten die partij zijn bij dit Verdrag.

5. De verkiezingen worden gehouden tijdens vergaderin-gen van de Staten die partij zijn, belegd door de Secretaris-Generaal op de Zetel van de Verenigde Naties. Tijdens die vergaderingen, waarvoor twee derde van de Staten die partij zijn het quorum vormen, zijn degenen die in het Comité worden gekozen die voorgedragen personen die het grootste aantal stemmen op zich verenigen alsmede een absolute meerderheid van de stemmen van de aanwezige vertegen-woordigers van de Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen.

6. De leden van het Comité worden gekozen voor een ambtstermijn van vier jaar. Zij zijn herkiesbaar indien zij opnieuw worden voorgedragen. De ambtstermijn van vijf van de leden die bij de eerste verkiezing zijn gekozen, loopt na twee jaar af ; onmiddellijk na de eerste verkiezing worden deze vijf leden bij loting aangewezen door de Voorzitter van de vergadering.

7. Indien een lid van het Comité overlijdt of aftreedt of verklaart om welke reden ook niet langer de taken van het Comité te kunnen vervullen, benoemt de Staat die partij is die een lid heeft voorgedragen een andere deskundige die onderdaan van die Staat is om de taken te vervullen geduren-de het resterende gedeelte van de ambtstermijn, behoudens de goedkeuring van het Comité.

8. Het Comité stelt zijn eigen huishoudelijk reglement vast.
9. Het Comité kiest zijn functionarissen voor een ambtstermijn van twee jaar.
10. De vergaderingen van het Comité worden in de regel gehouden op de Zetel van de Verenigde Naties of op iedere andere geschikte plaats, te bepalen door het Comité. Het Comité komt in de regel eens per jaar bijeen. De duur van de vergaderingen van het Comité wordt vastgesteld en, indien noodzakelijk, herzien door een vergadering van de Staten die partij zijn bij dit Verdrag, behoudens de goedkeuring van de Algemene Vergadering.
11. De Secretaris-Generaal der Verenigde Naties stelt de nodige medewerkers en faciliteiten beschikbaar voor de doeltreffende uitoefening van de functies van het Comité krachtens dit Verdrag.
12. Met de goedkeuring van de Algemene Vergadering ontvangen de leden van het krachtens dit Verdrag ingestelde Comité emolumenten uit de middelen van de Verenigde Naties onder de voorwaarden en op de wijze als vastgesteld door de Algemene Vergadering.

Artikel 44

1. De Staten die partij zijn, nemen de verplichting op zich aan het Comité, door tussenkomst van de Secretaris-Generaal, verslag uit te brengen over de door hen genomen maatregelen die uitvoering geven aan de in dit Verdrag erkende rechten, alsmede over de vooruitgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten :
  - a. binnen twee jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag voor de betrokken Staat die partij is ;
  - b. vervolgens iedere vijf jaar.
2. In de krachtens dit artikel opgestelde rapporten dienen, in voorkomend geval, de factoren en moeilijkheden te worden aangegeven die van invloed zijn op de nakoming van de verplichtingen krachtens dit Verdrag. De rapporten bevatten ook voldoende gegevens om het Comité een goed inzicht te verschaffen in de toepassing van het Verdrag in het desbetreffende land.
3. Een Staat die partij is die een uitvoerig eerste rapport aan het Comité heeft overgelegd, heeft in de volgende rapporten die deze Staat in overeenstemming met het eerste lid, letter b, overlegt, basisgegevens die eerder zijn verstrekt, niet te herhalen.
4. Het Comité kan Staten die partij zijn, verzoeken om nadere gegevens die verband houden met de toepassing van het Verdrag.
5. Het Comité legt aan de Algemene Vergadering, door tussenkomst van de Economische en Sociale Raad, iedere twee jaar rapporten over aangaande zijn werkzaamheden.
6. De Staten die partij zijn, dragen er zorg voor dat hun rapporten algemeen beschikbaar zijn in hun land.

Artikel 45

- Teneinde de daadwerkelijke toepassing van het Verdrag te bevorderen en internationale samenwerking op het gebied dat het Verdrag bestrijkt, aan te moedigen :
- a. hebben de gespecialiseerde organisaties, het Kinder-

fonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties het recht vertegenwoordigd te zijn bij het overleg over de toepassing van die bepalingen van dit Verdrag welke binnen de werkingssfeer van hun mandaat vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen die het passend acht, uitnodigen deskundig advies te geven over de toepassing van het Verdrag op gebieden die binnen de werkingssfeer van hun onderscheiden mandaten vallen. Het Comité kan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere organen van de Verenigde Naties uitnodigen rapporten over te leggen over de toepassing van het Verdrag op gebieden waarop zij werkzaam zijn ;

b. doet het Comité, naar het passend acht, aan de gespecialiseerde organisaties, het Kinderfonds van de Verenigde Naties en andere bevoegde instellingen, alle rapporten van Staten die partij zijn, toekomen die een verzoek bevatten om, of waaruit een behoefte blijkt aan technisch advies of technische ondersteuning, vergezeld van eventuele opmerkingen en suggesties van het Comité aangaande deze verzoeken of deze gebleken behoefte ;

c. kan het Comité aan de Algemene Vergadering aanbevelen de Secretaris-Generaal te verzoeken namens het Comité oñdérzoeken te doen naar specifieke thema's die verband houden met de rechten van het kind ;

d. kan het Comité suggesties en algemene aanbevelingen doen gebaseerd op de ingevolge de artikelen 44 en 45 van dit Verdrag ontvangen gegevens. Deze suggesties en algemene aanbevelingen worden aan iedere betrokken Staat die partij is, toegezonden en medegedeeld aan de Algemene Vergadering, vergezeld van eventuele commentaren van de Staten die partij zijn.

DEEL III

Artikel 46

Dit Verdrag staat open voor ondertekening door alle Staten.

Artikel 47

Dit Verdrag dient te worden bekrachtigd. De akten van bekrachtiging worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 48

Dit Verdrag staat open voor toetreding door iedere Staat. De akten van toetreding worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Artikel 49

1. Dit Verdrag treedt in werking op de dertigste dag die volgt op de datum van nederlegging bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding.

2. Voor iedere Staat die dit Verdrag bekrachtigt of ertoe toetreedt na de nederlegging van de twintigste akte van bekrachtiging of toetreding, treedt het Verdrag in werking op

de dertigste dag na de nederlegging door die Staat van zijn akte van bekrachtiging of toetreding.

Artikel 50

1. Iedere Staat die partij is, kan een wijziging voorstellen en deze indienen bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De Secretaris-Generaal deelt de voorgestelde wijziging vervolgens mede aan de Staten die partij zijn, met het verzoek hem te berichten of zij een conferentie van de Staten die partij zijn, verlangen teneinde de voorstellen te bestuderen en in stemming te brengen. Indien, binnen vier maanden na de datum van deze mededeling, ten minste een derde van de Staten die partij zijn een dergelijke conferentie verlangt, roept de Secretaris-Generaal de conferentie onder auspiciën van de Verenigde Naties bijeen. Iedere wijziging die door een meerderheid van de ter conferentie aanwezige Staten die partij zijn en die hun stem uitbrengen, wordt aangenomen, wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de Algemene Vergadering.

2. Een wijziging die in overeenstemming met het eerste lid van dit artikel wordt aangenomen, treedt in werking wanneer zij is goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties en is aanvaard door een meerderheid van twee derde van de Staten die partij zijn.

3. Wanneer een wijziging in werking treedt, is zij bindend voor de Staten die partij zijn die haar hebben aanvaard, terwijl de andere Staten die partij zijn gebonden zullen blijven door de bepalingen van dit Verdrag en door iedere voorgaande wijziging die zij hebben aanvaard.

Artikel 51

1. De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties ontvangt de teksten van ieder voorbehoud dat de Staten op het tijdstip van bekrachtiging of toetreding maken, en stuurt deze rond aan alle Staten.

2. Een voorbehoud dat niet verenigbaar is met voorwerp en doel van dit Verdrag is niet toegestaan.

3. Een voorbehoud kan te allen tijde worden ingetrokken door een daartoe strekkende mededeling gericht aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, die vervolgens alle Staten die partij zijn bij het Verdrag hiervan in kennis stelt. Deze mededeling wordt van kracht op de datum van ontvangst door de Secretaris-Generaal.

Artikel 52

Een Staat die partij is, kan dit Verdrag opzeggen door een schriftelijke mededeling aan de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties. De opzegging wordt van kracht één jaar na de datum van ontvangst van de mededeling door de Secretaris-Generaal.

Artikel 53

De Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties wordt aangewezen als de depositaris van dit Verdrag.

Artikel 54

Het oorspronkelijke exemplaar van dit **Verdrag**, waarvan

de Arabische, de Chinese, de Engelse, de Franse, de Russische en de Spaanse tekst gelijkelijk authentiek zijn, wordt nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties.

Ten blijke waarvan de ondergetekende gevolmachtigden, daartoe behoorlijk gemachtigd door hun onderscheiden Regeringen, dit Verdrag hebben ondertekend.

Aangenomen te New York op 20 november 1989.

Dit Verdrag werd ondertekend door de volgende Staten :

Albanië, Algerije, Oostenrijk, Bangladesh, België, Brazilië, Burkina Faso, Witrusland, Chili, Colombia, Costa Rica, Ivoorkust, Cuba, Denemarken, Dominica, Ecuador, El Salvador, Finland, Frankrijk, Gabon, Duitsland, (Bondsrep.), Griekenland, Guatemala, Guinea-Bissau, Haiti, IJsland, Indonesië, Italië, Jamaica, Kenia, Libanon, Mali, Malta, Mauritanië, Mexico, Mongolië, Marokko, Nepal, Nederland, Niger, Nigeria, Noorwegen, Panama, Peru, Filippijnen, Polen, Portugal, Roemenië, Rwanda, St. Kitts en Nevis, Senegal, Spanje, Sri Lanka, Suriname, Zweden, Togo, U.S.S.R., Uruguay, Venezuela, Vietnam, Joegoslavië, Ghana, Egypte, Gambia, Nicaragua, Sierra Leone, Jemen, Angola, Grenada, Oekraïne, Tunesië, Belize, Bolivia, Zimbabwe, Hongarije, Zaïre, Luxemburg, Paraguay, Barbados, Madagascar, Verenigd Koninkrijk, Heilige Stoel, Benin, Liberia, Burundi, Canada, Bulgarije, Honduras, Tanzanië, Boetan, Koeweit, Argentinië, Israël, Soedan, Centraalafrikaanse Rep., Dominicaanse Rep., Oeganda, Lesotho, Maldiven, Australië, Swaziland, Korea, (Dem. Volksrep.), China, Jordanië, Turkije, Syrië, Pakistan, Japan, Kameroen, Korea (Rep.), Namibië, Afghanistan, Tjaad, Comoren, Tjechoslovakije, Djibouti, Guyana, Ierland, Liechtenstein, Mozambique, Papoea Nieuw Guinea, St. Lucia, Samoa, Trinidad en Tobago, Vanuatu, Zambia, Nieuw Zeeland, Cyprus, D.D.R.
